УДК: 343.271

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-73-4-20-26>

Комарницький Олег Леонідович,

здобувач

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4038-9906>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СУДОВОГО ШТРАФУ ЯК ІНШОГО ЗАХОДУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ

У статті проаналізовано положення чинних Кримінальних кодексів країн романо-германської правової сім'ї щодо умов і порядку застосування судового штрафу як іншого заходу кримінально-правового характеру. Розглянуто нормативну можливість звільнення від кримінальної відповідальності з огляду на певні процесуальні обставини. Зроблено висновок, що у межах сучасного кримінального права незначної кількості окремих держав представлено два основні змістовні види нормативного звільнення правопорушника від кримінальної відповідальності за допомогою виплати ним судового або аналогічного йому штрафу.

Ключові слова: штраф; судовий штраф; кримінальна відповідальність; кримінальне покарання.

Постановка проблеми. Одними з фундаментальних чинних принципів сучасного кримінального права окремих суверенних держав, що не суперечать, у свою чергу, принципу відповідності кримінального покарання ступеню тяжкості вчиненого правопорушення й принципу невідворотності покарання за вчинене правопорушення, є: а) принцип мінімального призначення / застосування того чи іншого власне кримінального покарання та б) принцип максимально можливого сприяння альтернативному, а отже, «некримінальному» результаті судового розгляду кримінальної справи.

Як показує зміст регулятивних норм сучасного кримінального права окремих суверенних держав, зазначені принципи можуть застосовуватися не тільки щодо, наприклад, спеціальних суб'єктів злочину – неповнолітніх правопорушників, а й стосовно правопорушників, які не мають жодних юридичних привілеїв, передбачених відповідно до норм кримінального права для тих чи інших окремих категорій правопорушників.

Одним із показових і чинних нормативних проявів двох зазначених фундаментальних принципів сучасного кримінального права окремих суверенних держав є правові норми, що передбачають можливість застосування судового штрафу як іншого заходу кримінально-правового характеру (далі – застосування судового штрафу), що замінює застосування щодо правопорушника того чи іншого власне кримінального покарання й звільняє його в такий спосіб від кримінальної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Через те що категорію судового штрафу не введено до вітчизняної правової системи, у науці кримінального права України питання його застосування не досліджувалося взагалі. Проте окремі аспекти застосування штрафу, зважаючи на загальні риси судового штрафу, та звільнення від кримінального покарання були розглянуті в працях таких учених, як Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Н. О. Гуторова, Є. С. Назимко, Є. О. Письменський, П. Л. Фріс, С. І. Халимон та інші.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей зарубіжного досвіду застосування судового штрафу як іншого заходу кримінально-правового характеру.

Виклад основного матеріалу. Очевидна соціальна значимість та основна соціальна мета застосування судового штрафу полягають у необхідності максимального сприяння власне не подальшій, а в такий спосіб первинній і якнайшвидшій соціальній реінтеграції правопорушника, у потребі сприяння його першочерговому й бажаному непрягненню до системи пенітенціарних установ.

Однак умови й порядок застосування судового штрафу передбачають ті чи інші попередні соціальні, моральні, матеріальні й інші дії правопорушника, створені з метою компенсування його провини перед потерпілою особою / жертвою / позивачем і матеріальної й/або моральної шкоди, заподіяної вчиненим правопорушенням.

Не менш важливе нормативне значення під час застосування судового штрафу має обов'язкове врахування ступеня тяжкості вчиненого правопорушення, а також ступеня попередньої законслухняності правопорушника, який постав перед судом.

Отже, застосування судового штрафу досить наочно й ефективно відтворює систему соціального компромісу й систему соціальної взаємодії на основі норм сучасного зарубіжного кримінального права. Також завдяки застосуванню судового штрафу передано уважне ставлення до особи, яка скоїла злочин (кримінальне правопорушення), як до потенційно виправного й у майбутньому законслухняного та продуктивного члена суспільства.

Національне кримінальне право незначної кількості окремих суверенних держав містить цілісні предметно-регулятивні нормативні положення, що передбачають застосування власне судового штрафу як альтернативи тому чи іншому кримінальному покаранню і в такий спосіб кримінальній відповідальності в цілому.

Наявні джерела кримінального права, зокрема цілої низки держав пострадянського простору, що належать до романо-германської правової сім'ї, а саме: Грузії, Республіки Вірменія, Азербайджанської Республіки, Республіки Казахстан, Республіки Узбекистан, Киргизької Республіки, Республіки Таджикистан та Туркменістану – передбачають нормативну можливість звільнення від кримінальної відповідальності та від покарання внаслідок застосування не судового штрафу, а інших правових обставин як досудового розслідування, так і власне судового розгляду кримінальної справи.

Такими обставинами в межах сучасного кримінального права всіх зазначених країн комплексно, а також додатково, тобто вибірково, визначено: а) діяльне каяття (Кримінальний кодекс (далі – КК) Грузії, Азербайджанської Республіки, Республіки Таджикистан, Республіки Узбекистан, Республіки Вірменія, Республіки Казахстан, Туркменістану); б) зміна обстановки (КК Грузії, Азербайджанської Республіки, Республіки Таджикистан, Республіки Вірменія, Республіки Казахстан, Туркменістану); в) співпраця обвинуваченого зі слідством (КК Грузії); г) закінчення строків давності (КК Грузії, Азербайджанської Республіки, Республіки Таджикистан, Республіки Узбекистан, Республіки Вірменія, Республіки Казахстан, Туркменістану, Киргизької Республіки); г) примирення з потерпілим (КК Азербайджанської Республіки, Республіки Таджикистан, Республіки Узбекистан, Республіки Вірменія, Республіки Казахстан, Туркменістану, Киргизької Республіки); д) утрата діянням або особою суспільної небезпеки (КК Республіки Узбекистан); е) хвороба обвинуваченого (КК Республіки Узбекистан); є) амністія (КК Республіки Узбекистан); ж) перевищення меж необхідної самооборони внаслідок страху, переляку або замішання, викликане суспільно небезпечним посяганням (КК Республіки Казахстан); з) виконання умов процесуальної угоди (КК Республіки Казахстан); и) установлення поруки (КК Республіки Казахстан); і) добровільна відмова від злочину (КК Туркменістану); ї) декриміналізація діяння (КК Киргизької Республіки); й) окремі положення Особливої частини КК (КК Киргизької Республіки) [1–8].

Таким чином, наявність однієї або декількох зазначених фундаментальних процесуальних обставин створює умови для звільнення обвинуваченого правопорушника, який постав перед судом, від кримінальної відповідальності без сплати ним судового та будь-якого іншого штрафу в тому чи іншому розмірі.

Однак, безумовно, такі процесуальні обставини згідно з нормами кримінального права зазначених держав можуть бути нормативно враховані судом під час винесення вироку з кримінального розгляду тільки щодо певних видів правопорушень, зважаючи на ступінь їхньої тяжкості (ступінь суспільної небезпеки злочинного діяння) та відповідні за їхнє вчинення види й розміри кримінальних покарань, зокрема позбавлення волі.

Іншими прикладами фундаментальних процесуальних обставин як досудового розслідування, так і власне судового розгляду кримінальної справи, що звільняють правопорушника від кримінальної відповідальності і в такий спосіб від кримінального покарання без застосування судового штрафу, є: а) розумова недієздатність і/або божевілля правопорушника (КК Республіки Албанія, Угорщини, Словацької Республіки, Швейцарської Конфедерації, Французької Республіки, Королівства Іспанія, Королівства Камбоджа, Канади); б) самооборона (КК Республіки Албанія, Угорщини, Республіки Македонія, Республіки Чорногорія, Республіки Словенія, Румунії, Латвійської Республіки, Швейцарської Конфедерації, Федеративної Республіки Німеччина, Французької Республіки, Королівства Іспанія, Королівства Камбоджа, Китайської Народної Республіки); в) необхідність і крайня необхідність (КК Республіки Албанія, Республіки Македонія, Республіки Чорногорія, Словацької Республіки, Румунії, Латвійської Республіки, Австрійської Республіки, Королівства Іспанія); г) реалізація права й виконання обов'язку (КК Республіки Албанія, Румунії, Словацької Республіки); ґ) здійснення законних дій (КК Швейцарської Конфедерації, Французької Республіки, Королівства Камбоджа, Канади); д) виправданий професійний ризик (КК Латвійської Республіки, Словацької Республіки); е) виконання злочинних команд або злочинних наказів (КК Латвійської Республіки); є) примус і застосування сили (КК Республіки Чорногорія, Республіки Словенія, Французької Республіки, Канади); ж) згода особи, яка постраждала (за винятком здійснення тяжких правопорушень) (КК Румунії, Словацької Республіки); з) законне використання зброї (КК Словацької Республіки); и) нездоланий страх (КК Королівства Іспанія) тощо [9–24].

Вартим уваги є положення п. 47.4. ст. 47 «Штраф» КК Монголії, згідно з яким заміну позбавлення волі, примусової праці й тюремного ув'язнення штрафом (у КК Монголії також відсутнє нормативне поняття «судовий штраф») заборонено. Отже, йдеться про неможливість призначення / застосування і власне судового, і будь-якого іншого штрафу як інших заходів кримінально-правового характеру [25].

Однак у межах сучасного кримінального права окремих суверенних держав, зокрема суверенних держав пострадянського простору наявні нечисленні приклади: а) нормативізація звільнення від кримінальної відповідальності за допомогою призначення / застосування власне судового штрафу (КК Російської Федерації), а також б) нормативізація штрафу, призначення / застосування якого пов'язане з перекваліфікацією / зміною форми правової відповідальності, що настає внаслідок учинення певного правопорушення (КК Республіки Білорусь, Республіки Молдова).

Зазначені нормативно-правові підходи не містяться в джерелах сучасного кримінального права дев'яти держав пострадянського простору.

Проте нормативно-правові положення щодо звільнення правопорушника від кримінальної відповідальності за допомогою застосування власне судового штрафу й штрафу, застосування якого пов'язане зі зміною форми кримінальної відповідальності, що настає внаслідок скоєння певного злочину, у свою чергу, відтворюються в межах джерел сучасного кримінального права Республіки Білорусь і Республіки Молдова поряд з нормативними положеннями, які ґрунтуються на всіх інших згаданих вище

фундаментальних процесуальних обставинах досудового розслідування й судового розгляду кримінальної справи.

Сучасним нормативно-варіативним аналогом застосування власне судового штрафу є нормативні положення ст. 86 «Звільнення від кримінальної відповідальності з притягненням особи до адміністративної відповідальності» КК Республіки Білорусь і ст. 55 «Звільнення від кримінальної відповідальності з притягненням до відповідальності за правопорушення» КК Республіки Молдова, суть яких полягає в зміні, як було зауважено вище, форми кримінальної відповідальності, що настала внаслідок вчинення певного правопорушення.

Так, у межах п. 1 та підп. 1) п. 2 зазначеної ст. 86 КК Республіки Білорусь передбачено, що особа, яка вперше скоїла злочин, що не становить великої суспільної небезпеки, або менш тяжкий злочин і яка відшкодувала шкоду або іншим чином компенсувати заподіяну злочином шкоду, може бути звільнена від кримінальної відповідальності з притягненням до адміністративної відповідальності, якщо буде визнано, що її виправлення можливе без застосування покарання або інших заходів кримінальної відповідальності. До осіб, яких звільняють у такий спосіб від кримінальної відповідальності, може бути застосовано, крім іншого, штраф у межах від п'яти до тридцяти базових величин [26].

Відповідно ж до п. 1 та підп. а) п. 2 зазначеної ст. 55 КК Республіки Молдова, особа, яка вперше скоїла незначний злочин або злочин середньої тяжкості, за винятком передбачених статтями 181, 256, 303, 314, частинами (1) і (1¹) статті 326, частиною (1) статті 327, частиною (1) статті 328, частиною (1) статті 332, частиною (1) статті 333, частинами (1) і (2) статті 334, частиною (1) статті 335 та частиною (1) статті 335, може бути звільнена від кримінальної відповідальності з притягненням до відповідальності за правопорушення у випадках, якщо вона визнала провину, відшкодувала завдані злочином збитки і якщо встановлено, що її виправлення можливе без притягнення до кримінальної відповідальності. До осіб, яких звільняють у такий спосіб від кримінальної відповідальності, може бути застосовано, крім іншого, штраф у розмірі до 500 умовних одиниць [27].

Висновок. Отже, цілісні норми сучасного зарубіжного кримінального права, що регулюють застосування судового штрафу, передбачають можливість практичної реалізації а) принципу мінімального призначення / застосування того чи іншого кримінального покарання і б) принципу максимально можливого сприяння альтернативному, «некримінальному» результату судового розгляду кримінальної справи. Основною метою і результатом застосування судового штрафу є звільнення того чи іншого правопорушника від кримінальної відповідальності в цілому і звільнення його від того чи іншого виду кримінального покарання.

Процесуальним складником застосування судового штрафу є декриміналізація того чи іншого діяння правопорушника, яка здійснюється на основі врахування судом ступеня тяжкості вчиненого правопорушення, ступеня попередньої законослухняності правопорушника, а також попередніх соціальних, моральних, матеріальних та інших дій правопорушника, спрямованих на компенсацію його провини перед потерпілою особою / жертвою / позивачем і відшкодування правопорушником матеріальної й/або моральної шкоди, заподіяної вчиненим правопорушенням.

У межах сучасного кримінального права незначної кількості окремих держав представлено два основні змістовні види нормативного звільнення правопорушника від кримінальної відповідальності за допомогою виплати ним судового або аналогічного йому штрафу: а) призначення / застосування судом власне судового штрафу і б) призначення / застосування судом штрафу, призначення / застосування якого пов'язане зі зміною судом форми кримінальної відповідальності, що настає внаслідок учинення певного правопорушення.

Перспективами подальших розвідок у досліджуваній сфері вважаємо аналіз доцільності введення до вітчизняної кримінально-правової системи категорії судового штрафу як засобу кримінально-правового реагування на вчинене кримінальне правопорушення.

Список використаних джерел

1. Уголовный Кодекс Грузии от 22 июля 1999 года. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf> (дата звернення: 24.10.2020).
2. Уголовный Кодекс Азербайджанской Республики. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420353#pos=550;-158 (дата звернення: 24.10.2020).
3. Уголовный Кодекс Республики Таджикистан. URL: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=237375#_Тос435091904 (дата звернення: 24.10.2020).
4. Уголовный Кодекс Республики Узбекистан. URL: http://lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=111457 (дата звернення: 24.10.2020).
5. Уголовный Кодекс Республики Армения. URL: <http://www.parliament.am/legislation.php?ID=1349&lang=rus&sel=show#4a> (дата звернення: 24.10.2020).
6. Уголовный Кодекс Республики Казахстан. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252&doc_id2=31575252#sub_id=1004096033&sub_id2=650000&sel_link=1004096033 (дата звернення: 24.10.2020).
7. Уголовный Кодекс Туркменистана. URL: <http://www.legislationonline.org/ru/documents/action/popup/id/14380/preview> (дата звернення: 24.10.2020).
8. Уголовный Кодекс Киргизской Республики. URL: http://online.adviser.kg/Document/?link_id=1000871467 (дата звернення: 24.10.2020).
9. Penal Code of the Republic of Albania. URL: <http://www.eurallius.eu/en/albanian-legislation/send/10-criminal-law/56-criminal-code-en> (дата звернення: 24.10.2020).
10. The Act of 2012 on the Criminal Code of Hungary. URL: <http://www.refworld.org/pdffd/4c358dd22.pdf> (дата звернення: 24.10.2020).
11. Criminal Code of the Slovak Republic. URL: <http://www.legislationonline.org/documents/section/criminal-codes> (дата звернення: 24.10.2020).
12. Swiss Criminal Code. URL: https://www.admin.ch/opc/en/classified_compilation/19370083/201501010000/311.0.pdf (дата звернення: 24.10.2020).
13. Penal Code of the French Republic. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/content/download/1957/13715/version/4/.../Code_33.pdf (дата звернення: 24.10.2020).
14. Criminal Code of the Kingdom of Spain. URL: <http://www.legislationonline.org/documents/section/criminal-codes> (дата звернення: 24.10.2020).
15. Penal Code of the Kingdom of Cambodia. URL: http://sithi.org/admin/upload/law/Criminal_Code_Book_with_cover_Jan_2014.pdf (дата звернення: 24.10.2020).
16. The Criminal Code of Canada. URL: <http://laws.justice.gc.ca/PDF/C-46.pdf> (дата звернення: 24.10.2020).
17. Penal Code of the Republic of Macedonia. URL: http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=241273 (дата звернення: 24.10.2020).
18. Criminal Code of Montenegro. URL: [https://www.icrc.org/ihl-nat.nsf/0/14f90763b0c620e4c12576ce004bf798/\\$FILE/CRIMINAL%20CODE.pdf](https://www.icrc.org/ihl-nat.nsf/0/14f90763b0c620e4c12576ce004bf798/$FILE/CRIMINAL%20CODE.pdf) (дата звернення: 24.10.2020).
19. Criminal Code of the Republic of Slovenia. URL: www.legislationonline.org/.../id/.../Slovenia_CC_2008_en.pdf (дата звернення: 24.10.2020).
20. Penal Code of Romania. URL: <http://www.legislationonline.org/documents/section/criminal-codes/country/8> (дата звернення: 24.10.2020).
21. Penal Code of the Republic of Latvia. URL: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/unpan018405.pdf> (дата звернення: 24.10.2020).
22. Criminal Code of the Federative Republic of Germany. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/german_criminal_code.pdf (дата звернення: 24.10.2020).
23. Criminal Law of the People's Republic of China. URL: <http://www.fmprc.gov.cn/ce/cgvienna/eng/dbtyw/jdwt/crimelaw/t209043.htm> (дата звернення: 24.10.2020).
24. Criminal Code of the Republic of Austria. URL: <http://www.use-of-force.info/images/un/use-of-force/western-europe-others/Austria/Criminal%20Code%20Austria%201998.pdf> (дата звернення: 24.10.2020).
25. Criminal Code of Mongolia (Revised). URL: https://www.unodc.org/res/cld/document/mng/2001/criminal_code_of_mongolia_html/Mongolia_Criminal_Code_2002.pdf (дата звернення: 24.10.2020).

26. Уголовный Кодекс Республики Беларусь. URL: <http://pravo.kulichki.com/vip/uk/00000007.htm#g12> (дата звернення: 24.10.2020).

27. Уголовный Кодекс Республики Молдова. URL: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=331268&lang=21> (дата звернення: 24.10.2020).

References

1. Ugolovnyj Kodeks Gruzii ot 22 iyulya 1999 goda [Criminal Code of Georgia dated July 22, 1999]. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf> (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].
2. Ugolovnyj Kodeks Azerbajdzhanskoj Respubliki [Criminal Code of the Republic of Azerbaijan]. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420353#pos=550;-158 (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].
3. Ugolovnyj Kodeks Respubliki Tadjikistan [Criminal Code of the Republic of Tajikistan]. URL: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=237375#_Toc435091904 (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].
4. Ugolovnyj Kodeks Respubliki Uzbekistan [Criminal Code of the Republic of Uzbekistan]. URL: http://lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=111457 (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].
5. Ugolovnyj Kodeks Respubliki Armeniya [Criminal Code of the Republic of Armenia]. URL: <http://www.parliament.am/legislation.php?ID=1349&lang=rus&sel=show#4a> (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].
6. Ugolovnyj Kodeks Respubliki Kazahstan [Criminal Code of the Republic of Kazakhstan]. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252&doc_id2=31575252#sub_id=1004096033&sub_id2=650000&sel_link=1004096033 (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].
7. Ugolovnyj Kodeks Turkmenistana [Criminal Code of Turkmenistan]. URL: <http://www.legislationonline.org/ru/documents/action/popup/id/14380/preview> (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].
8. Ugolovnyj Kodeks Kirgizskoj Respubliki [Criminal Code of the Kyrgyz Republic]. URL: http://online.adviser.kg/Document/?link_id=1000871467 (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].
9. Penal Code of the Republic of Albania. URL: <http://www.eurallius.eu/en/albanian-legislation/send/10-criminal-law/56-criminal-code-en> (data zvernennia: 24.10.2020).
10. The Act of 2012 on the Criminal Code of Hungary. URL: <http://www.refworld.org/pdfid/4c358dd2.pdf> (data zvernennia: 24.10.2020).
11. Criminal Code of the Slovak Republic. URL: <http://www.legislationonline.org/documents/section/criminal-codes> (data zvernennia: 24.10.2020).
12. Swiss Criminal Code. URL: https://www.admin.ch/opc/en/classified_compilation/19370083/201501010000/311.0.pdf (data zvernennia: 24.10.2020).
13. Penal Code of the French Republic. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/content/download/1957/13715/version/4/.../Code_33.pdf (data zvernennia: 24.10.2020).
14. Criminal Code of the Kingdom of Spain. URL: <http://www.legislationonline.org/documents/section/criminal-codes> (data zvernennia: 24.10.2020).
15. Penal Code of the Kingdom of Cambodia. URL: http://sithi.org/admin/upload/law/Criminal_Code_Book_with_cover_Jan_2014.pdf (data zvernennia: 24.10.2020).
16. The Criminal Code of Canada. URL: <http://laws.justice.gc.ca/PDF/C-46.pdf> (data zvernennia: 24.10.2020).
17. Penal Code of the Republic of Macedonia. URL: http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=241273 (data zvernennia: 24.10.2020).
18. Criminal Code of Montenegro. URL: [https://www.icrc.org/ihl-nat.nsf/0/14f90763b0c620e4c12576ce004bf798/\\$FILE/CRIMINAL%20CODE.pdf](https://www.icrc.org/ihl-nat.nsf/0/14f90763b0c620e4c12576ce004bf798/$FILE/CRIMINAL%20CODE.pdf) (data zvernennia: 24.10.2020).
19. Criminal Code of the Republic of Slovenia. URL: www.legislationonline.org/.../id/.../Slovenia_CC_2008_en.pdf (data zvernennia: 24.10.2020).
20. Penal Code of Romania. URL: <http://www.legislationonline.org/documents/section/criminal-codes/country/8> (data zvernennia: 24.10.2020).
21. Penal Code of the Republic of Latvia. URL: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/untc/unpan018405.pdf> (data zvernennia: 24.10.2020).
22. Criminal Code of the Federative Republic of Germany. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/german_criminal_code.pdf (data zvernennia: 24.10.2020).

23. Criminal Law of the People's Republic of China. URL: <http://www.fmprc.gov.cn/ce/cgvienna/eng/dbtyw/jdwt/crimelaw/t209043.htm> (data zvernennia: 24.10.2020).
24. Criminal Code of the Republic of Austria. URL: <http://www.use-of-force.info/images/un/use-of-force/western-europe-others/Austria/Criminal%20Code%20Austria%201998.pdf> (data zvernennia: 24.10.2020).
25. Criminal Code of Mongolia (Revised). URL: https://www.unodc.org/res/cld/document/mng/2001/criminal_code_of_mongolia_html/Mongolia_Criminal_Code_2002.pdf (data zvernennia: 24.10.2020).
26. Ugolovnyj Kodeks Respubliki Belarus' [Criminal Code of the Republic of Belarus]. URL: <http://pravo.kulichki.com/vip/uk/00000007.htm#g12> (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].
27. Ugolovnyj Kodeks Respubliki Moldova [Criminal Code of the Republic of Moldova]. URL: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=331268&lang=21> (data zvernennia: 24.10.2020) [in Russian].

Komarnytsky Oleg,

Aspirant

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4038-9906>

FOREIGN EXPERIENCE OF APPLICATION OF JUDICIAL FINE AS ANOTHER MEASURE OF CRIMINAL LEGAL NATURE

The article analyzes the provisions of the current Criminal Codes of the countries of the Romano-Germanic legal family on the conditions and procedure for applying a court fine as another measure of a criminal-legal nature. The article considers the normative possibility of exemption from criminal liability due to certain procedural circumstances. It is concluded that within the framework of modern criminal law of a small number of individual states, there are two main types of exemption of a person from criminal liability by paying him a judicial or a similar fine. It is concluded that the integral norms of modern foreign criminal law governing the application of a court fine provide for the possibility of practical implementation of: a) the principle of the minimum application of a particular criminal punishment; b) the principle of maximum possible assistance for an alternative, "non-criminal" outcome of the criminal proceedings. The main purpose and result of the application of a court fine is to release one or another offender from criminal liability in general and release him from one or another type of criminal punishment. The procedural part of the application of a court fine is the decriminalization of one or another act of the offender, which is carried out on the basis of the court taking into account the severity of the offense committed, the degree of preliminary law-abidingness of the offender, as well as the previous social, moral, material and other actions of the offender aimed at compensating his guilt before the victim and compensation by the offender for the harm caused by the crime. Within the framework of modern criminal law of a small number of individual states, there are two main substantive types of normative release of the offender from criminal liability by paying him a court or a similar fine: a) the application by the court of the court fine itself; and b) the application by the court of a fine associated with a change in the form of criminal liability.

Key words: fine; judicial fine; criminal liability; criminal penalty.

Надійшла до редколегії 23.11.2020